

BELEŽKE

Na področju Nove Gorice 2317 nesreč pri delu

V Novi Gorici je bil nedavno seminar varnostnih tehnikov in delovodij večjih podjetij. Imel so 11 predavanj, na katerih so predavali strokovnjaki Zavoda za proučevanje varnosti pri delu in organizacije dela LRS iz Ljubljane. Predavanja se je udeležilo 63 varnostnih tehnikov in delovodij. Predavanja so bila dopolnjena še z dokumentarnimi filmi s področja zaščite dela. Plodovi tega seminarja se sicer bodo nedvomno pokazali, toda zaenkrat jih še ni čutili v dovoljni meri.

Te dni sta se hudo ponesrečila dva gradbena delavca v Idriji pri popraviljanju hiše

splošnega ljudskega premoženja, ki sta padla 12 m globoko z zidarskega odra, ki ni bil po predpisih grajen. Še hujša nesreča se je pripetila prav te dni v industriji gradbenega materiala v Solkanski apnenici apna. V tem podjetju delajo delavci in minerji v 60 metrov visokem kamnolomu še vedno po starem preživetem sistemu, ki ni niti najmanj v skladu z varnostnimi predpisi.

To so samo nekateri primeri iz niza letošnjih nesreč, ki jih je bilo več, med temi je ena terjala smrtno žrtev. Točne statistike letošnjih nesreč, še niso v celoti ugotovljene, ker nekatera podjetja zakasnujejo s

poročili, vendar se sodi, da niso manjše kakor lanj v tem času.

V celem letu lani pa je bilo na Goriškem 2317 nezgod med temi 11 smrtnih žrtev.

ZAKAJ SE DOGAJA TOLIKO NESREČ?

Večina obratov, ki zaposlujejo delavce ne ustreza po gradnji in opremiti tehnično sanitarnim predpisom (obrat) so namreč zastareli) kar je vzrok številnim primerom obolenj in nezgod. Navzlic temu pa bi lahko podjetja v dobri meri in to brez pomembnejših investicij in več dobre volje lahko izboljšala organizacijo dela in izboljšala pogoje, v katerih delavci delajo.

V mnogem greše tudi mnogi delavci, ki se ne poslužujejo osnovnih pripomočkov, ki jih že imamo na razpolago za varno pri delu. Tako vse premalo uporabljajo zaščitna očala, maske proti prahu in plinu in druge pripomočke. Vse premalo doslednosti in strogosti do tega vprašanja je opaziti tudi pri nadrejenih, ki tako stanje tolerirajo, saj se še naleti na primere v manjših kamnolomih, da na primer minerji priležajo mine v vžigalicami ali s cigaretnim ogorkom namesto z varnostno vžigalno vrvice in podobno. Vse premalo je tudi tehničnih konkretnih analiz o vzrokih nezgod, na osnovi katerih bi pristojni tehnični organi in vodilni ljudje v podjetjih in to zlasti delavski sveti in upravni odbori povzeli potrebne ukrepe, da bi se število nezgod zmanjšalo. Just Perat

Primeri zadružnega monopolizma

Kmetijske zadruge so se čedalje bolj pričele ukvarjati s prometom kmetijskih pridelkov. Kontrola organov tržne inšpekcije je razen nedvornih pozitivnih rezultatov ugotovila tudi precej pomankljivosti v delu zadrug.

Dogaja se namreč, da v tistih območjih, kjer ni pogojev za ustanovitev odkupnih postaj, zadruge niso udeležene pri prometu, marveč ga prepuščajo trgovskim podjetjem, ki opravljajo odkup, same pa samo fakturirajo odkupljene pridelke in zaračunavajo maržo. Tako je na pr. podjetje »Vino« iz Maribora na ozemlju tega okraja odkupilo 99.914 l vina. Za to količino pa je moralo plačati zadrugam 117.914 din, čeprav zadruge sploh niso bile udeležene v odkupu. V dveh vaseh še niti izplačila za to vino niso opravljali zadružni službeniki. Zadruga v Brežicah je zaračunala maržo po 10 din za liter vina podjetju »Vino-sadje« iz Brežic, ki je samo neposredno odkupovalo vino na ozemlju zadruga. Zadruzi Slavkovic in Slunaj na ozemlju okraja Karlovac sta od podjetij jemali za odkup živine maržo od 2 do 5 odstotkov, čeprav sploh nista sodelovali v tem delu.

Posamezne zadruge so kupovale nekatere kmetijske pridelke izven območja, na katerem živijo njihovi člani. To se je dogajalo zlasti v prometu z lesom, živino, jajci in drugimi konjunktornimi proizvodi. Taki primeri so se pripetili z zadrugami v Dardi, Suzi in Retfali (okraj Osijek).

Ponekod se nekatere zadruge

doslej še vedno niso dovolj uveljavile v prometu. Te odstopajo drugim zadrugam svoje območje pod pogojem, da prejmejo določeno maržo za določene pridelke. Običajno kreditno močnejše z razvitim prometom prevzemajo to delo na območju šibkejših zadrug in za to plačujejo maržo ali pavšalne zneske. So tudi taki primeri, da tako odkupujejo tudi posamezna trgovaška podjetja. Tako n. pr. plača podjetje »Sloboda« iz Valpova pavšalen znesek za odkupovalno pravico na tem ozemlju.

Posamezne zadružne zveze prisilijo zadruge, da odkupljene pridelke prodajo samo tistim podjetjem, ki so jih ustanovile zadružne zveze. Tako so n. pr. na ozemlju okraja Varaždin poklicali vse občinske predsednike v okrajno zadružno zvezo kjer so jim sporočili, da morajo odkupljena jaja prodajati samo zadružnemu podjetju iz Varaždina. Dejali so jim, da jim bodo otežkočili dodeljevanje zadružnih posojil, če ne storijo tega.

Za pojav zadružnega monopolizma je značilen naslednji primer: Podjetje okrajne zadružne zveze »Zadružni magazin« iz Bosanske Gradiške je sklenilo pismeno pogodbo s 24 zadrugami na ozemlju svojega okraja, po katerem so se zadruge zavezale, da bodo odkupljene pridelke prodajale samo podjetju »Zadružni magazin«, če pa bi blago prodale kakemu drugemu podjetju, bi morale plačati penale v znesku 52 odstotkov vrednosti blaga.

Takšni odnosi negativno vplivajo na promet s kmetijskimi pridelki, zlasti na formiranje cen. Po drugi strani pa tako poslovanje zavira razvoj iniativne samih zadrug in njihovega neposrednega povezovanja s potrošniškimi centri.

Promet brez knjigovodstva

Kontrola organov tržne inšpekcije je ugotovila, da je poslovodja kmetijske zadruge Hadžići v sarajevskem okraju, ki se ukvarja s prometom kmetijskih pridelkov izkoriščal zadrugo za lastno osebno trgovino. Odkupoval je oves po 30, prodajal pa po 35 dinarjev. Razlika je šla v njegov žep. To je bilo mogoče pač zato, ker ni vedil nobene evidence o opravljenem prometu.

Namesto da bi bila v zadrugi ustanovljena posebna enota za promet in da bi bila tu evidenca o poteku tega prometa, je zadruga vse prepustila svojemu poslovodji.

Značilno je, da se v takih zadrugah zaradi omenjene slabe organizacije sploh ne razvija promet z vsemi vrstami kmetijskih pridelkov, čeprav so za to pogoji, saj je dovolj trdnih presežkov, ki jih kmetijski proizvajalci ponujajo zadrugi. Promet se v takih zadrugah omejuje samo na nekatere proizvode, najpogosteje na jaja, tižol itd.

V velikem številu zadrug pa je organizacija prometa urejena s posebnim aparatom. Take zadruge dosegajo znatne rezultate v svojem prometu in postopoma prevzemajo promet vseh vrst kmetijskih pridelkov.

Povojni mednarodni sejmi v Zagrebu Nekaj značilnih števil

Leto	Število razstavjalcev	Razstavni prostor (m ²)	Število vrst proizvodov	Število obiskovalcev (v tisoč.)	Promet (v milijardah)
1947	783	8.227	852	258	—
1948	1.158	13.570	2.000	307	—
1949	1.460	20.719	2.290	575	—
1950	1.059	18.383	2.874	589	—
1951	714	14.625	1.606	359	2
1952	1.153	18.963	3.100	345	13
1953	1.189	26.218	3.717	325	50
1954	1.173	29.119	4.385	260	75
1955	1.160	34.557	6.617	331	100
1956	4.599	63.539	7.292	—	—

Udeležba iz zamejstva na zagrebških sejmih

Leto	Število razstavjalcev	Razstavni prostor (v m ²)	Število vrst proizvodov
1947	52	3.528	337
1948	231	6.470	452
1949	234	4.432	357
1950	283	6.778	817
1951	247	5.882	651
1952	680	13.124	1.555
1953	751	17.158	1.877
1954	543	11.688	1.433
1955	547	16.855	2.875
1956	3.831	41.817	2.965

Pogled na Zagrebški velesejem

Nedopustna trgovina

V zadnjem času so v nekaterih hrvatskih okrajih ponovno opazili nedopustno trgovanje zlasti s kmetijskimi pridelki, živino in lesom.

Tako je kontrola odkupnih postaj za les v okolici Siska odkrila, da so med lastnikom lesa in podjetjem-kupcem pogosto tudi po dva ali po trije posredniki, privatne osebe, ki se ukvarjajo s prekupčevanjem. Tako je n. pr. Stjepa Drašković iz Gudaševa za denarjem zadružnega podjetja »Sumarica« iz Jabukovca kupil 28 hrastovih debal in jih predelal v železniške pragove. Drašković je potem te pragove prodal spet podjetju »Sumarica« in tako —kot

nedopusten prekupčevalec — v dveh tednih zaslužil 93 tisoč dinarjev. V tem primeru je zanimivo to, da se sečna dovoljenja glasijo na ime lastnika gozda.

Podobno je Mijo Kožič prodajal les podjetju »Kalina« iz Petrinje in kmetijski zadrugi Preložnica, Mitar Davorje iz Drenovca pa kmetijski zadrugi Grabovac itd.

Teško bi bilo najti kak proizvod, s katerim taki spekulanti ne bi prekupčevali. Milan Bezija n. pr. je kot privatna oseba prodajal premog preko kmetijske zadruge iz Basinje pod čudno firmo »Rudnik« za raziskovalna dela — Veliki Grobiščani. Nihče mu tega ni preprečil, čeprav je izkoriščal tujo delovno silo ter vagoni in tir bivšega premogovnika.

Tržna inšpekcija iz Bjelovara je pred kratkim ugotovila, da je 16 privatnikov zaslužilo nič manj kot 2 milijona 600 tisoč dinarjev z nedopustnim prekupčevanjem volne.

Poslovodja prodajalne »Petrova Gora« v Vojnici je na lastno pest kupoval in prodajal jaja in gobe, poslovodja kmetijske zadruge »Gojkovac« pa taninski les. Oba sta to opravljala v zadružnem imenu.

Večina teh prekupčevalcev so privatni kmetijski proizvajalci. Imajo namreč vedno kako potrdilo, da gre za njihove lastne proizvode. Pogosto trgujejo tudi po znatno nižjih cenah od drugih, saj nimajo nobenih družbenih obveznosti.

Ivo Strohonja